

EKSISTENCIALIZEM

Albert Camus: Tujec: Meursault; experimentalni moderni roman, kratek, tudi obsežnejša novela; 11 poglavij (5+6); zelo pomembno je trenutno počutje; 11.pogl.: najbolj izpovedno, izpove svojo filozofijo: zave se absurda in ga racionalno izrazi; v svoji absrdnosti je drugačen, bolj pristen, avtentičen, iskren; se ne slepi pred resnico, med tem ko družba resnice noče videti; ta zahteva, da ljudje gojijo vero v smisel življenja; ker vidi resnico, je bolj svoboden in se ne slepi, ima dostojanstvo; absurd-zavedanje resnice; ne priznava nobene uveljavljene morale (krščanska, humanistična-človek je center sveta, absolutna vrednota), zanj je svet utemeljen brez človeka, tega celo zanikuje; človek je naključna eksistenca, naključno, neopredljeno bitje; ne verjame, da človek lahko obvlada cel svet; človek je tujec v svetu in tujec v samemu sebi, je človek absurda; absurd izvira iz razmerja med človekom in svetom; človek ima v sebi težnjo po harmoniji, po popolnosti, česar pa od sveta nikoli ne dobi, je usodno ujet v svet; človek absurda je zunaj kategorij dobrega in zlega, do vsega je enako ravnodušen; vrednota: dostojanstvo; življenje z vsem kar mu daje; je tudi vrednota; konec: pusti odprto razlago; prizor: ko se svita, je zbujen, hoče biti pripravljen, noče, da se mu karkoli zgodi, da bi bil nepripravljen, vsako stvar hoče sprejeti; ker ne priznava morale, ne čuti krivde, kesanja, le zavestvo sprejme dejstvo, da je hudodelec; v zadnjem delu: bolj čustven; zato verjetno napade duhovnika; stavek: 'predal sem se brezbriznosti sveta'-sprava s svetom; Tujec izide 1942, isto leto tudi dobra razlaga tega dela: Sizifov mit: zameril se je Zeusu; Grki: trpljenje; Camus: ga razlaga srečnega, brez skale ni Sizifa, brez absrdnosti ni človeka; ženska-avtomat→živi strogo po načelih-karikatura modernega človeka; Camus vidi moder. človeka v Sizifu-človek kot predmet-avtomat; *Tujec*: slogovni postopek: pripovedovalec, način pripovedovanja, xxx xxx

Eksistencializem v filozofiji: filozofija bivanja; Sören Kierkegaard -začetnik, protestantski teolog→religiozni eksistencializem; bivajo vsa bitja, eksistira samo človek; eksistenca je rezultat svobode človekove izbire in dejanj posameznika; izbira→človek to počne v tesnobi in tveganju (temeljni človeški občutki); Nem. filozof: Martin Heidegger; *J.P.Sartre*: Besede, Bit in nič; človek je popolnoma naključna eksistenca, cilj in namen njegovega obstoja ni znan; človek s svojim življenjem da smisel življenja in ga uresniči; pri življenju svojega življenja ga nič ne določa, zato je svoboden; na to svobodo je obsojen, mu je v breme; je tudi polno odgovoren za svoja dejanja-vsako odločitev sprejme s tveganjem; človek se na tem svetu ne počuti najbolje; je vržen na ta svet, ki se mu zdi absurden; skrbi ga, kako bo preživel svoje življenje, strah pred neznanim, pred smrtjo, občutek absrdnosti; Sartre pravi, da mora človek ustvariti sam svojo moralo, svoj smisel; delati mora za družbeno korist→to, tesnobo, stisko, tveganje mora sprejeti, temu ne more ubežati; *eksistencializem v knjiž*: prvine srečamo že v 19.st pri filozofih, psihologih: Dostojevski (Zločin in kazen), Tolstoj, Ibsen, Strindberg; po l.1900: Proust, Kafka, Lorca, Rilke; kot lit. zgod smer po l.1930 v Fr.; glavni predstavniki: Fr. pisatelji rojeni na zač. stoletja→pisatelj. vrh okoli 2.sv vojne; snov: sodobno življenje-življenje trenutka; v Evr. pred vojno, med njo in po njej; vojna zelo priljubljena zaradi svoje izjemnosti; mitologija; Andre Molraux-Človeška usoda, Luis F.Celine, Jean Anouilh-Antigona, A.Camus, J.P.Sartre, Simon de Beauvoir;

Jean Paul Sartre: Za zaprtimi vrati: idejna drama: je drama s poudareno idejo; na njej je grajena cela drama; koverzacijska drama: celo besedilo temelji na poudarjenih problemih, duhovnih dialogih; komorna drama: za manj gledalcev, poudarja človeške odnose, manjši uprizoritveni prostor, bolj intimni odnosi, manjše št. oseb; krajše besedilo; teze: človek je to, kar sam hoče, samo dejanja dokazujejo kaj je kde v resnici hotel; človek ni nič drugega, kot tisto, kar je v svojem življenju počel; že naslov: zaprti drug z drugimi, vrata se ne dajo odpret, luč stalno gori, zvonec ne dela (ne morejo ven), ni oken; nikoli ne spijo, so skozi pri zavesti; mučno vzdušje, duševno trpljenje; statično dogajanje, dinamično je le notranje; dramska tehnika je analitična

(odlomek-sintetičen); dramski konflikt→iz različnih karakterjev-ni ljubezni, egocentrizem, izobčenci, vsak hoče uveljaviti svojo voljo in obvladati drugega; znač. last.: Garcin-novinar, povprečnež, Ines-lezbijka, bistra, sadistična, cinična; Estelle-narcisoidna, utopi nezakonskega otroka; teme: nemočnost pobega pred samim sabo, zločin in kazni, neizbrisnost krivde→svoboda-odgovornost; motivi: motiv pekla, duševno trpljenje; idejno sporočilo: krivda je neizbrisna, človek je ujet v pekel v samem sebi; za vsa dejanja si popolnoma odgovoren; človek je svojo usodo sam začel, za njo je popolnoma odgovoren, ljudje ustvarjajo drug drugemu pekel, ker je ta v njih samih;

dela Sartra: Bit in nič, Besede, Zid, Gnus, Pota svobode, Muke; Za zaprtimi vrati: enodejanka, analitična, 1944-uprizorjena; Camus-režiser in igralec; je oderska ilustracija Sartrove filozofije;